

HALK SAĞLIĞINDA GELİŞMELER VE ÖNCELİKLER

Prof. Dr. Dilek ASLAN

Hipokrat
Yayıncılık

© 2025 HALK SAĞLIĞINDA GELİŞMELER VE ÖNCELİKLER

ISBN: 978-625-6169-58-6

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Kitap içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu yazara aittir.

Kitap kaynak olarak kullanılmak istendiğinde aşağıdaki gösterim önerilmektedir: Aslan D. (2025). Halk Sağlığında Gelişmeler ve Öncelikler. Hipokrat Yayınevi, Ankara.

Yazar

Prof. Dr. Dilek ASLAN

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/Ankara

Tel: 0312 395 85 71 • Sertifika No: 47479

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

*Gelecek kuşaklara yaşanılabilir bir Dünya
bırakabilmek için halk sağlığının gelişmesine katkı
sunan herkese ithafen...*

Önsöz

Değerli okurlar,

Bu kitabı yazmaya karar verdiğimde halk sağlığının kavramsal çerçevesini ve uygulamalarını bulduğumuz yüzyıldaki öncelikli sağlık sorunları ve çözümleri üzerinden çizmek istedim. Bu çerçeveyi çizerken halk sağlığı kavramını, halk sağlığının tarihsel gelişim süreçlerini, değer temelli halk sağlığını, kanıta dayalı halk sağlığını açıkladıktan sonra 21. yüzyılın ilk çeyreğini tamamladığımız 2025 yılının sonu itibarıyla akademik ve toplumsal çalışmalarımın, bir halk sağlığı profesyoneli olarak gözlemlerimin bana kazandırdığı deneyim ve birikimden yararlanarak bazı konulara daha fazla vurgu yaptım.

Siz değerli okurların, oluşturduğum içeriği kendi birikimlerinize geliştireceğinize inancım tam. Bu sayede de, mevcut birikimin akıldan akıla, kuşaktan kuşağa başarıyla aktarılabilceğini düşünüyorum.

Kitabın hazırlık sürecinde geribildirimlerini benimle paylaşan değerli hocam Prof. Dr. Ferda Özyurda'ya teşekkür ederim.

Meslektaşım Dr. Ercüment Altıntaş, hazırlıklarımın farklı aşamalarında bana önerileriyle katkı sunmuştur; teşekkür ederim.

Halk sağlığı çalışmalarımın örnek aldığı meslek büyüklerime teşekkür ederim.

Kitabın her aşamasında ve yaşamımda bana destek olan anneme ve babama teşekkür ederim.

Halk sağlığı benim için akademik bir çalışma alanı olmasının yanı sıra, aynı zamanda mesleki ve toplumsal bir sorumluluktur. Kitap içeriğinin bu perspektiflerin sentezini oluşturabilmiş olmasını diliyorum.

Saygı ve sevgilerimle...

Dilek Aslan

Yazar Hakkında

vii

Dr. Dilek Aslan, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1994 yılında mezun olmuştur. Dr. Aslan, halk sağlığı tıpta uzmanlık eğitimini 1996-2000 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda sürdürmüş ve 2000 yılında Halk Sağlığı Uzmanı olmuştur. Dr. Aslan, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beslenme ve Gıda Bilimleri Yüksek Lisans Programını 2004 yılında tamamlayarak Beslenme ve Gıda Bilimleri alanında Bilim Uzmanı olmuştur.

Dr. Dilek Aslan, 2004 yılında Yardımcı Doçent, 2005 yılına Doçent ve 2010 yılında Profesör unvanlarını almıştır.

Dr. Aslan, halk sağlığının farklı konularında akademik ve toplumsal çalışmalarını sürdürmektedir. Çalışma alanları arasında küresel/uluslararası sağlık, toplum beslenmesi, yaşlı sağlığı, sağlık eğitimi, sağlığın geliştirilmesi gibi halk sağlığının temel konuları bulunur. Dr. Aslan aynı zamanda tütün kontrolü ve infodemi yönetimi gibi özel konularda da çalışmalar yapmaktadır. Dr. Aslan, 2021 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün düzenlediği infodemi yönetimi eğitimine katılmış ve "infodemi yöneticisi" sertifikası almıştır. Dr. Aslan, 2023-2025 döneminde ilk kez atandığı Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi Risk İletişimi, Toplum Katılımı ve İnfodemi Yönetimi (RCCE-IM) Teknik Danışma Kurulu üyeliğine 2025 yılında iki yıllık süre için yeniden atanmıştır.

Dr. Aslan, Türk Geriatri Derneđi yönetim kurulu üyesidir. Aynı zamanda Uluslararası Geriatri Eğitimi Federasyonu tarafından Avrupa, Afrika ve Orta Dođu Bölgeleri için Mayıs 2023 döneminde başlatılan IAGG e-TRIGGER kursunun organizasyon komitesinde yer almaktadır.

Dr. Aslan, halk sağlığı tıpta uzmanlık eğitimi ile ilgili çalışmalara ulusal ve uluslararası düzeylerde katkı sunmaktadır.

Dr. Aslan'ın ulusal ve uluslararası düzeyde eğiticilikleri, bilimsel makaleleri, dergi editörlükleri, kitap editörlükleri, kitap ve kitap bölümü yazarlıkları bulunmaktadır.

Dr. Dilek Aslan, halen Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Aralık 2025

İçindekiler

ix

Önsöz	v
Yazar Hakkında	vii
İçindekiler	ix

KISIM I

KAVRAMLAR, GELİŞMELER, TARİHSEL SÜREÇTE DEĞİŞİMLER

Bölüm 1

Halk Sağlığı Kavramı	3
----------------------------	---

Bölüm 2

Tarihsel Süreçte Halk Sağlığı ve Uygulamaları	15
---	----

Çağlar Boyunca Sağlık/Halk Sağlığı	15
Sağlık/Halk Sağlığı Tarihine Fikir, Görüş ve Eserleriyle İz Bırakmış Bilim İnsanları	24
Halk Sağlığı Uygulamalarının Dönüştürücü Etkisi	29

Bölüm 3

Halk Sağlığında “Değer” Kavramı	33
---------------------------------------	----

Sağlık Çalışanlarının Değerleri Neden Önemlidir?	34
Değerler Değişir mi?	35
Halk Sağlığı Değerlerinin Merkezinde Neler Vardır?	35
Değerleri Nasıl Geliştirelim?	35

Bölüm 4

Kanıt Dayalı Halk Sağlığı	39
---------------------------------	----

Kanıt Dayalı Halk Sağlığı Uygulamalarında Toplum Katılımı, Toplumla Entegrasyon Süreci Nasıl Sağlanır?	40
---	----

KISIM II HALK SAĞLIĞINDA GÜNDEM

Bölüm 5

Halk Sağlığı İş Gücü 45

Halk Sağlığı İş Gücü Kapasitesi Nasıl Geliştirilir? 48

Bölüm 6

Sağlığın Ticari Belirleyicileri ve Halk Sağlığı.....51

Bölüm 7

Halk Sağlığında Öncelikler 59

Risk Faktörleri ve Öncelikler..... 59

Hastalık Örüntüleri ve Öncelikler 63

Özel Durumlar..... 68

Bölüm 8

Halk Sağlığı Sorunlarının Çözümünde Kullanılan Bazı Modeller 77

Bölüm 9

İnfodemi ve İnfodemi Yönetimi ile İlgili Güncel Konular 85

İnfodemi Hangi Zeminde Oluşur? 87

İnfodemi Kaynakları Nelerdir? 88

İnfodeminin Sonuçları Neler Olabilir?..... 88

İnfodemi Yönetiminin Yararları Nelerdir? 89

İnfodemi Yönetimi Adımları Nelerdir? 89

Bölüm 10

Sağlık Krizlerinde Risk İletişimi, Toplum Katılımı ve İnfodemi Yönetimi....93

Bölüm 11

Sağlık Krizlerinde Önemli Uluslararası Belgeler.....97

Uluslararası Sağlık Tüzüğü (UST)..... 97

DSÖ Avrupa Bölgesi'nde Sağlıkla ilgili Acil Durumlara Hazırlık, Müdahale ve Dayanıklılık
Stratejisi ve Eylem Planı (Hazırlık 2.0) Belgesi 103

Bölüm 12

Halk Sağlığının Geleceği.....107